

Utkast til høring og
offentleg ettersyn,
handsama i fylkesutvalet
21.08.2025

Planprogram Regional plan verdiskaping og kompetanse

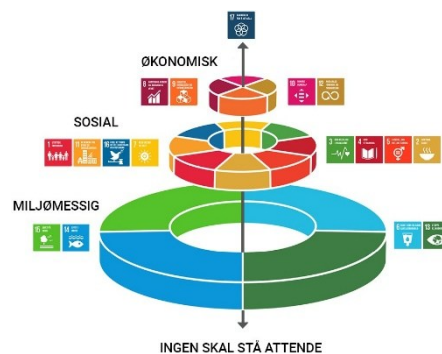
1	Innleiing	3
1.1	Bakgrunn.....	3
1.2	Formålet med planen og forholdet til pågåande planarbeid	4
1.3	Kva er ein regional plan og kva er eit planprogram?	4
2	Rammer og føringar	5
2.1	Statlege føringar.....	5
2.2	Plansystemet – forholdet til gjeldande planar	5
2.3	Gjennomgåande omsyn	6
2.4	Utforming av planen.....	6
3	Plantema.....	7
3.1	Omstilling og konkurransekraft	7
3.1.1	Moglegheiter og barrierar på tvers av verdikjeder og næringar	8
3.1.2	Sirkulærøkonomi	8
3.1.3	Innovasjonssystem	8
3.2	Kompetanse og inkludering	9
3.2.1	Behov for eit breitt og fleksibelt kompetansetilbod	9
3.2.2	Gjennomføring og kvalifisering i utdanningssystemet	10
3.2.3	Mangfaldig og inkluderande arbeidsliv	10
3.2.4	Samarbeidsstrukturar	10
4	Behov for kunnskap og utgreiingar i planprosessen	11
5	Oppfølging av planen	12
5.1	Handlingsprogram	12
5.2	Økonomi.....	12
5.3	Resultatmåling.....	12
6	Planprosess, organisering og medverknad	13
6.1	Samarbeid og medverknad.....	13
6.2	Kommunar, statlege organ og verksemdar	13
6.3	Næringslivet og partane i arbeidslivet, kunnskaps- og kompetansemiljø	13
6.4	Andre grupper som vil bli involverte.....	14
6.5	Tema- og ressursgrupper	14
6.6	Roller og ansvar.....	14
7	Framdrift og milepålar	15

Framsidedfoto: Morten Wanvik, Charlotte Villanger Nielsen, Andreas Christoffersen Kjærland (Vestland fylkeskommune) og BKK

1 Innleiing

1.1 Bakgrunn

*Utviklingsplan for Vestland 2024-2028*¹ skal forenkle og forbetre plan- og styringssystemet ved å styrke heilskapen i planlegginga og redusere talet på planar. Dette skjer gjennom to breie, sektorovergrepande regionale planarbeid: *Regional plan for verdiskaping og kompetanse* og *Regional plan for areal og mobilitet*². Planane er likestilte, skal utviklast parallelt, og handterer fleire overlappende tema som energi og næring.

Figur 1 Vestland fylkeskommune sin berekraftsmodell

Utviklingsplanen bygger på en berekraftsmodell³ som legger vekt på at naturen legg grunnlaget for både sosiale strukturar og økonomi. Planen definerer fire satsingsområde med eigne mål retter seg inn mot dei tre berekraftsdimensjonane miljømessig, sosial og økonomisk berekraft, samt FNs berekraftsmål nr. 17⁴; samarbeidsmålet. Ut av dei fire måla er det definert ti strategiar som skal verke på tvers av sektor og politikkområde, og omsette måla til handling. Med desse skal vi sikre at spissa innsats mot enkeltmål ikkje skal svekke berekraft på eit anna område, både gjennom regionale planar, driftsoppgåver og anna virke.

Regional plan er fylkeskommunen sitt viktigaste styringsverktøy for å oppnå omstilling og berekraftig samfunnsutvikling. Ein regional plan skal gje felles strategisk retning for utviklinga og bidra til å samordne stat, fylke og kommune sin innsats. Den skal også bidra til å mobilisere andre aktørar med viktige verkemiddel for samfunnsutvikling.

Den regionale planen for verdiskaping og kompetanse er eit viktig verktøy for å tilpasse og konkretisere dei overordna måla og føringane i utviklingsplanen. Gjennom arbeidet med denne planen og ny regional plan for areal og mobilitet, får vi eit høve til å fornye og forankre den felles forståinga av kva utvikling vi ønskjer for Vestland, og kva som skal til for å nå denne utviklinga.

Figur 2 Satsingsområde og mål i *Utviklingsplan for Vestland 2024-2028*

¹ www.vestlandfylke.no/planlegging/utviklingsplanen/

² www.vestlandfylke.no/planlegging/regional-planlegging/regionale-planar-under-arbeid/regional-plan-for-areal-og-mobilitet/

³ www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-the-sdgs-wedding-cake.html

⁴ www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal

1.2 Formålet med planen og forholdet til pågåande planarbeid

Regional plan for verdiskaping og kompetanse skal gi overordna rammer, prinsipp og konkrete føringar for utvikling av næringsliv, arbeidsplassar og kompetansefeltet i Vestland.

Planarbeidet heng tett saman med det parallelle planarbeidet for ny regional plan for areal og mobilitet⁵. Medan Regional plan for areal og mobilitet omfattar den fysiske utviklinga og infrastrukturen i Vestland, skal Regional plan for verdiskaping og kompetanse gje overordna rammer, prinsipp og konkrete føringar for andre strukturar og fasilitetar som gir grunnlag for utvikling av næringsliv, arbeidsplassar og kompetansefeltet i Vestland. Dei to regionale planarbeida er likestilte og skal utviklast parallelt. Det er lagt opp til samordna framdrift i arbeidet.

1.3 Kva er ein regional plan og kva er eit planprogram?

Regionale planar er retningsgjevande og skal leggjast til grunn for statlege organ, fylkeskommune og kommunar sin planlegging og virke i Vestland. Det regionale planarbeidet er eit breitt samarbeidsprosjekt der alle samfunnsaktørar i fylket er inviterte til å delta. Samarbeid på tvers av fag, sektorar og tradisjonelle politikkområde bidreg til nyskaping. Målet er å utvikle ein plan som er breitt forankra og som vert følgd opp av ei heil rekke ulike samfunnsaktørar.

Første milepåle i arbeidet med planen er eit planprogram. Planprogrammet er heimla i Plan- og bygningslova, og fungerer som "ein plan for planarbeidet". Planprogrammet skal skildre føremålet med planarbeidet, rammene og prosessen for planarbeidet, medverknad, behovet for utgreiing og kva tema planen skal omfatte⁶. Ved å gje innspel til planprogrammet kan innbyggjarar, kommunar, statlege organ og andre samfunnsaktørar bidra til å forme planarbeidet frå starten av.

---

⁵ www.vestlandfylke.no/planlegging/regional-planlegging/regionale-planar-under-arbeid/regional-plan-for-areal-og-mobilitet/

⁶ www.lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-1-2#KAPITTEL_2-1-2

2 Rammer og føringar

2.1 Statlege føringar

Regional planlegging er styrt av plan- og bygningslova, nasjonale forventningar til planlegginga i perioden, og statlege planretningslinjer. I tillegg retter ulike sektor- og politikkområde seg inn mot internasjonale forpliktingar, styrt av eigne sektorlover og sektorpolitikk. Dei viktigaste overordna føringane for regional plan for verdiskaping og kompetanse er *Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging 2023-2027*⁷, *Statlege planretningslinjer for klima og energi (2024)*⁸, *lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa*⁹, *lov om høgare yrkesfagleg utdanning (fagskoleloven)*¹⁰, *lov om universiteter og høyskoler*¹¹ og *lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid*¹².

I tillegg vil stortingsmeldingar som til dømes *Bærekraftig bruk og bevaring av natur - Norsk handlingsplan for naturmangfold*, *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, ha påverknad på planarbeidet. *Statlege planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (2025)*¹³ vil også kunne ha betyding.

2.2 Plansystemet – forholdet til gjeldande planar

Utviklingsplanen peiker på at det er behov for å vidareutvikle det regionale plansystemet i Vestland. Målsettinga med endringa er å forenkle og forbetre bruken av regional plan som reiskap. I denne planperioden skal det utarbeidast to breie, regionale planar som på sikt skal erstatte mange av dei gjeldande planane og strategiane i Vestland: Regional plan for areal og mobilitet og Regional plan for verdiskaping og kompetanse. Planane skal styrke samanhengstenking og måloppnåing på tvers av berekraftsmål, ved å sjå planspørsmål som i dag er fordelte på ei rekke meir sektorretta planar under eitt.

Breie planar vil vere ein god arena for å gjere avveging og avklaring mellom mange ulike interesser og over sektorgrenser under eitt. Det føreset også at planen må legge til rette for at mange aktørar kan samordne innsats og verkemiddelbruk i oppfølginga av planen. Ein god medverknadsprosess legg det beste grunnlaget for å få dette til.

Den nye regionale planen for verdiskaping og kompetanse skal, saman med den nye regionale planen for areal og mobilitet, bidra til å redusere talet på regionale planar og samle viktige tema i heilskaplege og strategiske planar. Ambisjonen er å erstatte følgjande planar:

- **Berekraftig verdiskaping. Regional plan for innovasjon og næringsutvikling** (2021-2033)
- **Regional plan for klima** (2022-35)
- **Regional plan for fornybar energi** (2023-2035)
- **Regional plan for kompetanse og arbeidskraft** (2017-2030)
- **Temaplan Forny og Forbetre - Auka gjennomføring** (2021-2025)
- **Temaplan Heilskapleg plan for tilbodsstruktur** (2025-2035)

For å konkretisere kva innhald som skal bli ført inn i den nye planen, er det behov for å gå grundig gjennom gjeldande regionale planar, temaplanar og strategiar i tillegg til gjeldande arealføringar, føresegnar og retningslinjer. Alle behov kan ikkje bli løyst innanfor ramma av ein overordna

⁷ www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-2023-2027/id2985764/

⁸ www.lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2024-12-20-3359

⁹ www.lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30?q=oppl%C3%A6ringslova

¹⁰ www.lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-08-28?q=h%C3%B8gare%20oppl%C3%A6ring

¹¹ www.lovdata.no/dokument/NL/lov/2024-03-08-9?q=universitet

¹² www.lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-127?q=integreringsloven

¹³ www.lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2025-01-24-69?q=planretningslinjer%20for%20arealbruk

regional plan. For dei delane av dei gjeldande planane som ikkje kan bli handtert på tilfredsstillande måte i nye regionale planar, vil det bli vurdert andre verktøy som til dømes temaplanar, rettleiarar eller faglege retningslinjer.

2.3 Gjennomgåande omsyn

Utviklingsplanen løfter fram nokre gjennomgåande plantema som er særleg relevante for alle sektorar og plannivå for å nå måla for fylket. Fleire av dei er forankra i lover og nasjonale rammer for planlegging. Det er teke omsyn til desse i forslag til plantema. Nokre av dei gjennomgåande temaa vil krevje ekstra innsats for å bli integrert i sjølve planen. Det gjeld særleg samfunnssikkerheit og beredskap, som tidlegare er gitt lite merksemd i regional planlegging. Målet er ny innsikt og nye måtar å forstå og løyse dei utfordringane planane handlar om:

- Oppvekstvilkår for barn og unge
- Estetisk utforming av omgjevnadene
- Universell utforming
- Klimaomstilling (her under indirekte og direkte utslepp og klimatilpassing)
- Naturmangfald
- Folkehelse
- Mangfald, inkludering og integrering (etnisitet, livssyn, kultur, kjønn og seksualitet, funksjonsevne med meir)
- Samfunnssikkerheit og beredskap

2.4 Utforming av planen

Planarbeidet skal bidra til å vege ulike interesser og mål mot kvarandre, slik at politikarane kan ta val og prioritere på strategisk nivå. Arbeidet med regional plan skal ta i bruk fleire tilnærmingar og verktøy for å handtere målkonflikhtar, i tillegg til krava i lova. Dei vedtekne måla, strategiane og berekraftsmodellen i Utviklingsplanen er viktige verktøy for å vurdere ulike interesser mot kvarandre i planarbeidet.

Økonomisk vekst og utvikling må skje innanfor planeten sine tolegrenser. For at verdiskaping skal være berekraftig må utviklinga skje på eit vis som tek inn over seg dei faktiske sosiale og miljømessige kostnadane ved denne, både i vareproduksjon og ulike former for tenesteyting.

For at arbeidet med regional plan for verdiskaping og kompetanse skal ha eit tydeleg verkeområde og samanheng, skal det i utforming av planen bli vektlagt:

- at planen skal omfatte relevante tema på eit overordna nivå, med vekt på prinsippavklaringar, samordning og strategiske val.
- at spørsmål knytt til detaljeringsgrad, temadekning og nivå for oppfølging vert avklart i det vidare planarbeidet.
- at planen skal ha relevante mål og strategiar for innovasjon og omstilling på tvers av sektorar, bransjar og næringar.
- at planen skal ha ei brei tilnærming til kompetanse, som omfattar utvikling av kompetanse på ulike arenaer, mobilisering av alle delar av arbeidsstyrken og bruk av tilgjengeleg kompetanse i heile arbeidslivet, både offentleg og privat sektor.
- at det er behov for å skape nye framtidretta arbeidsplassar, både for å få fleire i arbeid og for å auke verdiskapinga.
- at areal er ei sentral barriere for utvikling av fornybar energi og framtidretta næringsutvikling. Areal til næringsutvikling vert handtert i regional plan for areal og mobilitet, sjå omtale av planprogrammet til planen.

3 Plantema

Færre regionale planar gir grunnlag for å samle kreftene, men er også ein risiko for at vi ikkje klarar å peike ut ei tydeleg retning og prioritere naudsynte løysingar for å nå måla våre. Gjennom to definerte plantema vil vi derfor konkretisere og vise korleis planen skal svare på utfordringane og strategiane som er løfta fram i utviklingsplanen.

Utviklingsplanen viser korleis Vestland har høg verdiskaping og eksport og breidde- og spisskompetanse på område som er viktige for næringsliv og samfunn. Samstundes går det klart fram at vi står overfor både endringar og usikkerheit som særleg er drive fram av klimaendringar, tap av naturmangfald, den geopolitiske situasjonen, digitalisering og teknologisk utvikling og demografiutviklinga. Ei framtidig utfasing av olje- og gassektoren vil dessutan ramme Vestland hardt.

Endringane og usikkerheita gjer at vi må sikre robuste, relevante og fleksible strukturar og løysingar for *omstilling og konkurransekraft* innanfor ramma av berekraftig produksjon og forbruk. Gjennom dette plantemaet skal vi bygge vidare på Vestland sine naturgitte fortrinn, ved å systematisk avdekke moglegheiter og møte barrierar på tvers av verdikjeder og næringar. Sirkulærøkonomi skal vere eit fundament i arbeidet. For å nå ambisiøse mål for næringsliv, arbeidsliv og samfunn må vi vidareutvikle og tilpasse innovasjonssystemet til det nye utfordringsbiletet.

Ein kompetent og fleksibel arbeidsstyrke er en kritisk suksessfaktor for å lykkast med omstilling og sikre auka konkurransekraft i alle sektorar. Gjennom plantemaet *kompetanse og inkludering* skal vi legge grunnlaget for eit breitt og fleksibelt kompetansetilbod for unge og vaksne basert på arbeids- og næringslivet sitt behov. Vi skal ha fokus på høg gjennomføring og kvalifisering i utdanningssystemet og auka inkludering i arbeid- og samfunnsliv gjennom godt samarbeid mellom relevant aktørar.

3.1 Omstilling og konkurransekraft

Vestland er det største eksportfylket i landet. Vi har næringar med høg lønsemd og sterk posisjon i internasjonale verdikjeder. Vi må sikre at konkurransekrafta i eksportnæringane vert oppretthalde og nye moglegheiter vert realisert.

Lokalnæringar og andre sekundære næringar som står for heilt naudsynte varer og tenester er viktig både for dei eksportretta næringane og utviklinga i regionen. Vi har ulike næringssamansetnad på tvers av fylket. Små og mellomstore bedrifter står side om side med store selskap. Dei fleste arbeidsplassane er i bedrifter som sel varer og tenester i ein lokal, regional eller nasjonal marknad, eller i offentleg sektor.

Vestland har høgast klimagassutslepp av fylka i Noreg og nokre av dei største punktutsleppa frå industrien. Avkarbonisering og konkurransekraft må gå hand i hand. Konsekvensen er mellom anna at etterspurnaden etter energi og effektive energibærarar aukar. Vestland treng meir fornybar energi og energiinfrastruktur. Vi er ein nøkkelregion for å sikre meir fornybar energi både til innanlandsbruk og eksport. Vi må derfor bruke heile energisystemet, effektivisere bruken av energi og utvikle energibærarar til ulike formål. Vi må også gje rom for mellombelse energiløysingar i kombinasjon med karbonfangst og lagring.

Digitalisering med bruk av stordata, kunstig intelligens og maskinlæring vil vere for utløysande for verdiskaping. Det vil og påverke arbeidsmarknaden og kompetansebehov knytt til dette. Både for offentleg- og privat sektor vil digitalisering, automatisering og kunstig intelligens vere sentrale element for å sikre innovasjon, omstilling, produktivitet og konkurransekraft. Vestland har sterke

forskingssmiljø og er heimfylket for nasjonale superdatamaskinar og lagringssystem. Dette kan vere eit konkurransefortrinn for nye og eksisterande industrier.

I alt omstillingsarbeid må avkarbonisering, meir effektiv ressursbruk, teknologiutvikling og digitalisering vere bereidjelkar. Demografiutviklinga forsterkar også behovet for å auke produktivitet i alle sektorar. Omstillinga må også skje på ein måte som i minst mogleg grad forringar natur- og kulturlandskap, til ulempe for framtidige generasjonar.

Planen vil ha særleg merksemd på tre deltema: Moglegheiter og barrierar på tvers av verdikjeder og næringar, sirkulærøkonomi og innovasjonssystemet.

3.1.1 Moglegheiter og barrierar på tvers av verdikjeder og næringar

Dei store utfordringane Vestland står framfor gjer at vi må tenke heilskapleg på verdikjeder for produkt og tenester, i både innanlands- og eksportmarknaden.

Det omfattar både:

- Optimalisering av eksisterande verdikjeder
- Utvikling av framtidsretta verdikjeder som byggjer på Vestland sine fortrinn, kompetanse og erfaring, innanfor ramma av knappe ressursar

Nye moglegheiter finnast ofte i skjeringspunktet mellom verdikjeder. Samtidig møter bedrifter mange av dei same barrierane på tvers av verdikjeder.

Planen må også sjå på kva moglegheiter den sikkerheitspolitiske situasjonen og auka behov for samfunnsikkerheit og beredskap vil gje for ny verdiskaping, spesielt knytt til matproduksjon og maritim sektor.

3.1.2 Sirkulærøkonomi

I ein sirkulær økonomi nyttar vi naturressursar og produkt effektivt og så lenge som mogleg, i eit kretsløp der minst moglege ressursar går tapt¹⁴. I omstilling og utvikling av næringsliv og samfunn i Vestland vil sirkulære løysingar vera avgjerande. Gjennom fleirbruk, gjenbruk og sambruk kan vi lykkast med å auke konkurransekrafta, gjere oss mindre sårbare for redusert tilgang på importerte ressursar og redusere klimafotavtrykket. Meir effektiv produksjon og bruk av energi gjer at behovet for straum og nettinfrastruktur vert mindre og kan sikre meir energi til industri og verdiskaping.

Den regionale planen skal medverke til å utvikle system og kultur for auka sirkularitet innanfor og på tvers av ulike sektorar og næringar. Vi vil bygge vidare på erfaringar og resultat frå samarbeid og initiativ, mellom anna Grøn region Vestland og Styrka marin innsats.

3.1.3 Innovasjonssystem

Omstilling føreset nye arbeidsmåtar og nye løysingar. Vestland har spesielt behov for ny teknologiutvikling for å styrke sin konkurransekraft. Behovet for omstilling og auka konkurransekraft krev raskare utvikling og oppskalering av nye bedrifter og innovasjon i etablerte bedrifter. Dette krev igjen rett kompetanse, eigna eigarskap og kapital.

Omstilling krev også evne og kraft til å innovere. Eit velfungerande innovasjonssystem er nødvendig for å lykkast. Nesten ingen i privat eller offentleg sektor innoverer berre med interne ressursar. Eit godt innovasjonssystem aukar vekstkrafta og konkurransekrafta i ein region. Innovasjonssystem omfattar alle aktørar og faktorar som inngår i innovasjonsprosessen og forhold som påverkar utvikling, spreiding og bruk av innovasjonar.

---

¹⁴ www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/sirkular-okonomi/

Den regionale planen skal medverke til å vidareutvikle innovasjonssystemet for å legge til rette for verdiskaping i ulike regionar med ulike føresetnader for næringsutvikling, arbeidsplassar og tilgang på arbeidskraft.

3.2 Kompetanse og inkludering

I ei verd i stadig raskare omstilling må arbeidslivet i Vestland utvikle seg i takt med og helst i forkant av utviklinga. For at Vestland skal ha eit konkurransedyktig næringsliv og ein effektiv og god offentleg sektor i framtida er det behov for arbeidstakarar med relevant og brei kompetanse. Den regionale planen skal ha fokus på korleis vi kan samle kreftene i Vestland for å utvikle kompetanse både gjennom utdanningssystemet, på arbeidsplassen og i frivillig sektor. Utfordringa vår i Vestland er å sikre at arbeidslivet får den kompetansen dei treng i tida framover gitt den usikkerheita og endringane dei står ovanfor i dag. Det må her takast høgde både for den kompetansen som arbeidslivet etterspør i dag og kompetanse i ei breiare tyding som kan byggje opp under ønska utvikling i Vestland. God karriererettleiing for unge og vaksne vil bidra til dette. Planen skal også sjå på korleis kompetanse som blir utvikla utanfor formelle strukturar for utdanning og opplæring kan validerast for å synleggjere kandidatane sine ferdigheiter.

I tillegg skal planen vere eit styringsverktøy for vidaregåande opplæring som skal sikre ein heilskapleg tilbodsstruktur og auka gjennomføring.

Dei ulike delane av fylket har ulike utfordringar når det gjeld å skaffe arbeidskraft til lokalt arbeids- og næringsliv. Arbeidsløysa i Vestland er no svært låg, samstundes har vi for mange som ikkje er i arbeid eller utdanning. For å få fleire med må ein jobbe for auka gjennomføringsgrad i vidaregåande skule, god norskopplæring og brei tilrettelegging i eit godt samarbeid mellom relevante aktørar. Viss vi greier dette vil det for den enkelte personen kunne føre til betre økonomi, meistring og auka livskvalitet. For arbeids- og næringsliv vil det bety betre tilgang på kvalifisert arbeidskraft som kan bidra til at verksemdar lukkast med naudsynte omstillingsprosessar og auka verdiskaping, noko som igjen vil føre til ei positiv utvikling av meir attraktive lokalsamfunn.

3.2.1 Behov for eit breitt og fleksibelt kompetansetilbod

Kunnskapsdeling og utvikling av ny kunnskap er sentralt for å sikre kritisk kompetanse for omstilling og konkurransekraft. Utdanningstilboda må vere basert på etablert kunnskap og vere relevante tilbod for arbeidslivet sitt behov både no og i framtida. Tilboda må også vere godt dimensjonerte både for unge og vaksne. Planen må sjå på korleis fleksibiliteten i utdanningssystemet kan utviklast i takt med omstillingsbehovet i arbeidslivet, både når det gjeld kva for tilbod som skal gis, kvar det skal gis og i kva form det skal gis. I tillegg må det finnast utdanningstilbod for rekvalifisering og vidareutdanning både i og utanfor etablert arbeidsliv. Behovet må vere godt tilpassa den enkelte gjennom heile livet. Planen må også sjå på moglegheiter for ikkje-formell læring og uformell læring.

Elevane i vidaregåande opplæring har rett til fritt å velje utdanningsprogram. Men søkinga dekkjer nødvendigvis ikkje det lokale behovet for arbeidskraft. Samtidig ser ein også at elevane sine ønske i stor grad speglar det allereie kjønnsdelte arbeidslivet i fylket, noko som kan forsterke dei demografiske utfordringane delar av fylket har. Dei vaksne søkarane har ofte eit anna fokus, dei søker i mykje større grad utdanning som passar med dei lokale kompetansebehova.

På universitets- og høgskulenivå er utfordringa i større grad å få uteksaminerte kandidatar med relevant kompetanse til å ta seg jobb i regionen, både i bergensområdet og i distriktskommunane. Skilnadene er likevel store mellom utdanningsinstitusjonane og mellom fagområde. Her er det behov for grundigare analysar av kor studentane flyttar etter fullført studium.

3.2.2 Gjennomføring og kvalifisering i utdanningssystemet

Høg gjennomføring på dei ulike utdanningsnivåa gir høg deltaking i arbeidslivet, noko som er svært viktig både for den enkelte og for arbeids- og næringsliv. For å få til ei høg gjennomføring er det viktig med god rettleiing om utdanningsval og karriere i ulike livsfasar slik at unge og vaksne får tatt dei utdanningane dei ønsker samtidig som arbeidslivet får tilgang til arbeidstakarar med rett kompetanse.

Overgangar mellom utdanningsnivåa frå grunnskule til høgare utdanning kan vere utfordrande for mange og vi må jobbe førebuande slik at fleire greier overgangane betre. Særleg fokus bør vere på overgangen frå elev til lærling, då statistikken viser at fråfallet er størst der. Dei vidaregåande skulane i fylket er ein viktig sosialt møteplass for elevane, noko som både kan hindre einsemd og sikre betre fagleg utvikling. Ved å halde fokus på kvaliteten i undervisninga og trivselen for elevane vil det kunne gi auka kompetanse, meistring, sosiale ferdigheiter og ikkje minst ei utvikla evne til å samhandle med andre.

3.2.3 Mangfaldig og inkluderande arbeidsliv

Utanforskap er eit aukande problem i samfunnet. Fleire slit med psykisk uhelse og opplever å mislykkast på skule og i arbeidslivet. Det er viktig å finne årsaker til kvifor det er slik og sjå på strukturar som kan snu denne trenden. Både den enkelte og arbeids- og samfunnsliv har behov for at det skjer ei positiv endring slik at fleire kan delta.

Målet må vere at alle kan delta i samfunns- og arbeidsliv ut frå sine føresetnadar. Nokre vil kunne delta dersom dei til dømes får god norskopplæring, auka digital kompetanse, kvalifisering, rekvalifisering eller enkel tilrettelegging. Andre har større utfordringar og treng meir assistanse og støtte for å lykkast. Det er behov for auka forståing om ulike utfordringar, ei god evne til tilrettelegging og eit fleksibelt og godt samarbeid mellom fleire aktørar for å få til ei god inkludering. Praksisar som viser seg å gi gode resultat må oppskaleras slik at alle i målgruppa får tilgang til dei same tenestene.

3.2.4 Samarbeidsstruktur

For å sikre eit utdannings- og kompetansehevingstilbod som er tilpassa behova i arbeidslivet er det viktig med eit godt samarbeid mellom arbeids- og næringslivet, offentleg sektor, partane i arbeidslivet og utdannings- og forskingsinstitusjonane. Hovudmålet med samarbeidet er å identifisere kompetansebehova og finne dei rette løysingane slik at vi både får relevant kompetanse og høgare deltaking i arbeidslivet. Sentrale problemstillingar i regionalt samarbeid om kompetanseutvikling er om behova skal løysast gjennom å utvikle nye utdanningstilbod, justere allereie eksisterande utdanningstilbod, kunnskapsdeling eller opplæringstiltak på arbeidsplassen. Aktørane må samarbeide for å rekruttere og behalde kompetente lærlingar og arbeidstakarar i heile fylke. Det er også viktig med eit godt organisert samarbeid på inkluderingsfeltet. Her spelar dei frivillige organisasjonane ei viktig rolle, saman med arbeidslivet og offentleg sektor.

4 Behov for kunnskap og utgreiingar i planprosessen

Kunnskapsdeling og utvikling av ny kunnskap er sentralt for å sikre kritisk kompetanse for omstilling og konkurransekraft. Vestland har i utgangspunktet eit godt kunnskapsgrunnlag knytt til dei relevante temaa som vil bli lagt til grunn for arbeidet med den nye planen.

Det er ikkje identifisert særskilte nye utgreiingsbehov eller behov for konsekvensutgreiing knytt til dei føreslåtte plantemaa. Men det er eit behov for å samanstille kunnskapen frå ulike fagfelt for å styrke den breie tverrsektorielle overbygninga av planen.

Det er sett i gong utgreiingsarbeid knytt til plantemaet arealforvaltning i planprogrammet for regional plan for areal og mobilitet, som også har relevans for plantemaa i verdiskaping og kompetanse. Gjennom det fylkeskommunale prosjektet *Inkludering i Vest* blir det gjort ei omfattande kartlegging og analyse av omfang, utvikling i og årsaker til utanforskap frå arbeidslivet i Vestland og Noreg i tillegg til faktorar som kan auke yrkesdeltakinga i fylket. Det er også viktig å følgje utviklinga i EU, som vil ha stor påverking på utforming av norsk politikk og verkemidlar.

Vidare kan vi trekke på det omfattande [kunnskapsgrunnlaget](#) frå arbeidet med utviklingsplanen 2024-2028. Mykje av kunnskapsgrunnlaget for gjeldande planar for Berekraftig verdiskaping - regional plan for innovasjon og næringsutvikling, Regional plan for klima og Regional plan for fornybar energi med tilhøyrande temaplanar, er framleis relevant. Det same gjeld for temaplanane Forny og Forbetre og Heilskapleg plan for tilbudsstruktur.

Tabellen under viser eit utval av kunnskapskjelder som vil bli brukt i planarbeidet:

Kunnskapsgrunnlag
• Bærekraftsindikatorer i Vestland   • Grøn Region Vestland sine indikatorar   • Statistikk for næring og innovasjon i Vestland   • Utsleppsanalyse mot 2030 for Vestland fylkeskommune   • NOU 2024: 2 Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge.   • Stortingsmeld. St. 16 (2024–2025) Industrien – konkurransekraft for en ny tid   • Kunnskapsgrunnlag for kompetanse i arbeidslivet i Vestland   • Felles ansvar, felles gevinst – Partssamarbeid for kompetanseutvikling i arbeidslivet (NOU 2025:1)   • Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste (NOU 2023:4)   • Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning (st.mld.11 2024-2025)   • Utsyn over kompetansebehovet i Norge (st.mld. 14 2022-2023)   • Resultat og analyse frå opplæringssektoren i Vestland   • Folkehelseoversikt Vestland

Tabell 1 Oversikt over kunnskapsgrunnlag (ikkje-prioritert eller uttømmende liste)

5 Oppfølging av planen

Gjennomføring av planen vil krevje innsats, samordning og investeringar frå fleire aktørar, både offentlege og private. Fylkeskommunen vil ha ei sentral rolle, men føreset samarbeid på tvers av forvaltningsnivå med kommunar, statlege styresmakter, næringsliv og andre partar. I tillegg krev den samarbeid på tvers av fag og sektorar.

5.1 Handlingsprogram

Alle regionale planar skal etter lova ha eit handlingsprogram som viser korleis planen skal følgjast opp i praksis. Handlingsprogrammet skal gi ei samla oversikt over viktige satsingar og tiltak, både dei som fylkeskommunen sjølv har ansvar for, og dei som andre aktørar skal bidra til.

Handlingsprogrammet vil ha ein struktur med ein overordna strategisk del som legg rammene for prioriteringar, og eit program med utviklingstiltak for oppfølging av planen sine strategiar.

5.2 Økonomi

Økonomiske rammer og verkemiddel vil vere viktige for korleis planen kan bli gjennomført i praksis. Planprogrammet skal leggje til rette for at samfunnsøkonomiske vurderingar blir ein integrert del av planprosessen, og vurdere korleis ulike økonomiske verkemiddel – som tilskot og offentlege investeringar - kan bidra til å nå måla om betre likeverd, klima, natur og velferd.

5.3 Resultatmåling

For å følgje med på om måla i planen blir nådd, er det viktig å ha gode måtar å måle utviklinga på over tid. Det krevjar eit breitt samarbeid om oppdatert statistikk og relevante analysar. Utviklinga av målingsindikatorar vil halde fram parallelt med planarbeidet.

6 Planprosess, organisering og medverknad

Fylkestinget i Vestland er regional planmynde, og ansvarleg for å utarbeide regionale planar om dei temaa som er bestemt i Utviklingsplan for Vestland 2024-2028. Alle offentlege organ har rett og plikt til å vere med i planlegginga når det gjeld deira område, og skal bidra med kunnskap og informasjon som kan påverke planane. Ein open og føreseieleg planprosess er viktig for å sikre godt politisk eigarskap og brei forankring av felles mål for regionen. For å få til dette legg vi opp til aktiv medverknad frå kommunar, statlege etatar og andre aktørar.

6.1 Samarbeid og medverknad

Samarbeid og medverknad vil bli tilpassa dei ulike fasane i planarbeidet – frå analysar og utgreiingar, via sjølv planutforminga, til ferdig planutkast med handlingsprogram. Aktiv involvering er avgjerande både for å få fram relevant kunnskap om utfordringar og behov, og for å sikre brei forankring av planen.

Ved å leggje planprogrammet ut til offentlig høyring, blir det samstundes varsla oppstart av planarbeidet. Dette markerer starten på ein medverknadsprosess der lokale og regionale aktørar får høve til å kome med innspel og påverke retninga på arbeidet. Fylkeskommunen vil nytte etablerte samarbeidsforum, nettverk og arenaer til medverknad, i tillegg til formelle prosesser etter lova. Fylkeskommunen legg vekt på å sikre aktiv medverknad frå grupper som krev spesiell tilrettelegging.

Medverknadsopplegget vil vere både digitalt og fysisk, og vil omfatte:

- Høyrings- og dialogmøte
- Møte med særskilde interessegrupper
- Regionalt planforum
- Nettside og digital innspelportal, der alle kan sende inn synspunkt og forslag til planprogrammet og planen.
- Bruk av sosiale medium for å nå ut breitt og sikre låg terskel for å delta.
- Digital spørjeundersøking, der det er relevant.

Alle innspel vil bli samla og vurderte, og resultat frå medverknaden vil bli dokumentert og brukt som grunnlag for ferdigstilling av planen før politisk handsaming.

6.2 Kommunar, statlege organ og verksemder

Kommunar, statlege organ og verksemder skal også legge den regionale planen som grunnlag for si planlegging og verksemd. Fylkeskommunen legg opp til at kommunane, Regionråda, Statsforvaltar, Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet vert særskilt tett involvert i planarbeidet gjennom deltaking i tema- eller referansegrupper.

6.3 Næringslivet og partane i arbeidslivet, kunnskaps- og kompetansemiljø

Samarbeid med næringslivet, partane i arbeidslivet og bransjeorganisasjonar er særskilt viktige for sikre relevante perspektiv inn i det regionale planarbeidet. Dette gjeld også innovasjonsmiljø og verkemiddelapparat for næringsutvikling og innovasjon, som til dømes klynger, bedriftsnettverk, inkubatorar, gründermiljø og innovasjonsselskap. Regionalt næringsforum¹⁵ og Regionalt kompetanseforum¹⁶ er viktige arenaer for å kunne involvere breitt-

Utdanningsaktørane i fylket som dei vidaregåande skulane, fagskulane, høgskular og universitet vil også vere viktige innspelspartnarar. Samarbeidsorgan (tidlegare opplæringskontor), forskings- og

¹⁵ www.vestlandfylke.no/narings-og-samfunnsutvikling/naringsforum-vestland/

¹⁶ www.vestlandfylke.no/narings-og-samfunnsutvikling/kompetanse-i-arbeidslivet/kompetanseforum-vestland/

utdanningsinstitusjonar, rettleiingstenesta, Karriere Vestland, NAV og andre som ikkje vert fanga opp i andre fora, men som vil kunne ha betydning for planarbeidet, vil også bli invitert til innspel.

6.4 Andre grupper som vil bli involverte

Medverkingsorgan- og råd i Vestland fylkeskommune vil kunne gi verdifull innsikt om utfordringar og moglegheiter for ulike grupperingar i samfunnet. Vi vil søke å legge særskilt til rette for involvering av barn og unge.

6.5 Tema- og ressursgrupper

Det vil bli etablert temagrupper med deltaking både frå fylkeskommunen og eksterne aktørar, med kompetanse og interesser innan dei tema som skal inngå i planen. Videre vil det bli vurdert å etablere ei eller fleire ressursgrupper som jamleg vert konsultert, for å få innspel til og avstemme forventningar til innhald i planen.

6.6 Roller og ansvar

Arbeidet med dei to regionale planane vert organisert med to parallelle prosjektgrupper. Prosjektgruppene har ansvar for å følgje opp og gjennomføre aktivitetar nemnd i planprogrammet og framdriftsplanen. Ansvaret inneberer mellom anna:

- Utarbeiding av sentrale dokument som høyringsutkast til planprogram, regional plan med handlingsprogram, innhenting og utarbeiding av evt. kunnskapsgrunnlag, og tilrettelegging for politisk involvering.
- Legge til rette for planprosessen med høyringar og aktivitetar som sikrar samarbeid og medverknad.
- Mobilisere og kommunisere undervegs i planarbeidet til alle relevante grupper.

Rolle	Ansvar og oppgåver
Prosjekteigar	Fylkesdirektøren. Har overordna ansvar for planarbeidet og for at det blir gjennomført i tråd med rammene.
Vedtaksorgan	Fylkestinget. Vedtar planprogram og endeleg regional plan med handlingsprogram.
Politisk styringsgruppe	Fylkesutvalet. Handsamar prinsipielle spørsmål, målkonfliktar og avklaringar undervegs.
Prosjektansvarlege	Seksjonsleiar ved plan, klima og analyse og direktør for næring, plan og analyse. Ansvar for framdrift, koordinering og forankring.
Administrativ styringsgruppe	Direktørar frå: Næring, plan og innovasjon, Opplæring og kompetanse og Kultur og folkehelse
Prosjektgruppe	Prosjektleiar og fagpersonar frå fylkeskommunen. Utarbeider dokument, kunnskapsgrunnlag og legg til rette for medverknad og høyring.

Tabell 2 Oversikt over roller

7 Framdrift og milepålar

Framdrifta i planarbeidet vert delt inn følgande fasar med førebels tidsrom for høyringar:

Aktivitet	Tidsrom	Vedtak/medverknad
Utarbeiding av planprogram	Våren 2025	Vestland fylkeskommune med innspel frå kommunar og statlege organ
Vedtak om oppstart, samt høyring og offentleg ettersyn av planprogram.	21. august 2025	Fylkesutvalet, Vestland fylkeskommune
Høyring og offentleg ettersyn av planprogram	Aug.- sept. 2025	Offentleg
Vedtak om av planprogram.	Des. 2025	Fylkesutvalet, Vestland fylkeskommune
Innhenting av kunnskap Utarbeiding av planforslag Utarbeiding av handlingsprogram	Sept.25 - Juli 2026	Kommunar, statlege organ, næringsliv, lag og organisasjonar, fylkeskommunale råd, forum og utval
Vedtak om høyring og offentleg ettersyn av plan	Juni 2026	Fylkesutvalet, Vestland fylkeskommune
Høyring og offentleg ettersyn av planforslag med handlingsprogram	Juli - sept. 2026	Offentleg
Gjennomgang av merknader og revidering av planforslag.	Sept. 2026 – nov. 2026	Vestland fylkeskommune
Vedtak regional plan.	Des. 2026	Fylkestinget, Vestland fylkeskommune
Oppfølging av handlingsprogram	2026 -	Alle

Tabell 3 Oversikt over framdrift og milepålar